

[Головна](#) » [Аналітика](#) »

Відшкодування шкоди, спричиненої збройною агресією

• 02.06.2022 17:47

РУБРИКА [АНАЛІТИКА](#), [НОВИНИ](#)
ДЖЕРЕЛО [«ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА»](#)

Дар'я Мінченко, адвокат, партнер «Юрлайн»

Владислав Петровський, молодший юрист «Юрлайн»

Зважаючи на системні обстріли об'єктів інфраструктури та загрози знищення такого майна у результаті ракетних ударів ворожої армії, надаємо інформацію про можливі кроки бізнесу для відшкодування економічних втрат підприємства у зв'язку з війною.

Наразі Кабінетом Міністрів України розроблено Порядок визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії російської федерації, затверджений [постановою КМУ № 326 від 20 березня 2022 року](#) (Порядок № 326).

Визначення шкоди та збитків здійснюється окремо за такими напрямками:

- людські втрати та пов'язані з ними соціальні витрати,
- економічні втрати, пов'язані з людськими втратами,
- військові втрати,
- втрати, пов'язані із забезпеченням публічної безпеки і порядку, боротьби із злочинністю, забезпеченням безпеки дорожнього руху,
- втрати житлового фонду та об'єктів житлово-комунального господарства,
- втрати земельного фонду,
- втрати лісового фонду,
- втрати надр,
- втрати акваторії,
- збитки, завдані природно-заповідному фонду,
- втрати інфраструктури транспорту, телекомунікаційної мережі і зв'язку,
- втрати енергетичної інфраструктури,
- втрати культурної спадщини,
- економічні втрати підприємств,
- втрати установ та організацій,
- шкода, завдана земельним ресурсам,
- шкода, завдана атмосферному повітрю,
- збитки, завдані водним ресурсам та об'єктам водогосподарської інфраструктури.

Відповідно до підп. 14 п. 2 Порядку № 326 економічними втратами підприємства є втрати внаслідок знищення та пошкодження майна та упущена вигода від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності. Основними показниками, які оцінюються, є

- вартість втраченого, знищеного чи пошкодженого майна,
- упущена вигода,
- втрати від неоплачених товарів, робіт та послуг, наданих та спожитих на тимчасово окупованих територіях.

Зокрема, Порядком № 326 визначено, що відповідальним органом за визначення шкоди та збитків за цим напрямом в частині підприємств недержавної форми власності буде обласна державна адміністрація (на період воєнного стану – військова адміністрація).

Визначення шкоди та збитків підприємств має здійснюватися відповідно до методики, що буде розроблена та затверджена спільним наказом Мінекономіки та Фонду державного майна за погодженням із Мінреінтеграції (методика). Однак наразі така методика перебуває в розробці.

Тобто поки що підприємства не можуть здійснити розрахунок заподіяної їм шкоди відповідно до встановленої процедури, оскільки методику розрахунку ще не затверджено. Однак уже зараз для сприяння майбутньому розрахунку та відшкодуванню підприємство, якому завдано економічних втрат, може їх зафіксувати.

Процес фіксування знищеного або пошкодженого майна полягає в підготовці такого:

1. документів, що підтверджують право власності на майно;
2. акта ДСНС про пожежу та її наслідки у разі згоряння чи іншого аварійного стану будівлі та майна після обстрілів;
3. фото-/відеофіксації зруйнованого чи пошкодженого майна;
4. роздруки з матеріалів сайтів, ЗМІ, соціальних мереж, показань свідків стосовно знищення чи пошкодження майна;
5. подання заяви до правоохоронних органів про вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 438 Кримінального кодексу України (порушення законів та звичаїв війни) чи ч. 2 ст. 438 КК у разі наявності людських жертв, а також передбаченого ст. 194 КК (умисне знищення або пошкодження майна);
6. подання інформації до державних ресурсів «[Росія заплатить](https://damaged.in.ua)» (damaged.in.ua) та warcrimes.gov.ua;
7. розрахунок розмірів збитку та шкоди.

1) Стосовно документів, що підтверджують право власності на майно, маються на увазі правоустановчі документи, витяги з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (будівлі, земельні ділянки), технічна документація на майно, свідоцтва про реєстрацію транспортних засобів та будь-які інші документи, що підтверджують право власності на інше майно.

Під іншим майном мається на увазі майно, яке перебуває на підприємстві та не обліковується у вищезазначених реєстрах, такими можуть бути основні засоби, товари та інше. У цьому випадку на підприємстві має бути проведено інвентаризацію, під час якої буде сформовано або актуалізовано перелік майна на підприємстві із зазначенням його вартості. Також можна провести оцінку наявного майна для визначення та документального закріплення його вартості.

2) У результаті звернення до Державної служби з надзвичайних ситуацій для ліквідації наслідків бойових дій, що пошкодили майно, складається відповідний акт (про пожежу/аварію тощо). В акті про пожежу, зокрема, фіксується наявність людських жертв, причина пожежі, знищене чи пошкоджене майно, а також орієнтовні збитки від такої надзвичайної ситуації.

За можливості також рекомендується самостійно зафіксувати факти знищення, пошкодження або втрати фактичного доступу до майна. Обстеження та/або інвентаризація майна проводиться комісією, створеною на підприємстві. Підприємство може скласти власний акт огляду або дефектний акт.

Після оцінювання стану підприємства та його майна складається наказ щодо зупинення діяльності підприємства та/або щодо неможливості використання майна через втрату доступу або пошкодження або втрату контролю над майном.

3-4) Фото-/відеофіксація надзвичайної ситуації у поєднанні з роздруками інформації зі ЗМІ та соціальних мереж (зокрема офіційна позиція військового командування та місцевої влади), а також показаннями свідків буде необхідна для встановлення повної картини обстрілу, що буде додатковим підтвердженням знищення чи пошкодження майна в результаті військової агресії російської федерації.

5-6) У разі знищення або пошкодження майна необхідно звернутися до органів Національної поліції України для відкриття кримінального провадження за фактом знищення / пошкодження / втрати фактичного доступу до майна.

Також необхідно звернутись до органів Служби безпеки України із заявою про вчинення кримінального правопорушення за ст. 438 Кримінального кодексу України (порушення законів та звичаїв війни).

Подання заяви про скоєння злочину до СБУ та подання інформації до державного ресурсу «Росія заплатить» необхідні насамперед для підтвердження військових злочинів ворожої держави у міжнародних судових інстанціях, що буде підставою для виплати репарацій.

Державними ресурсами, які приймають заяви про свідчення військових злочинів російської федерації, є «[Росія заплатить](https://damaged.in.ua)» (damaged.in.ua) та warcrimes.gov.ua. Подання даних до цих ресурсів необхідне українському уряду для формування позовів до росії у міжнародних судах про відшкодування цих збитків та притягнення винних у військових злочинах до відповідальності.

7) До моменту затвердження методики розрахунку шкоди, за якою будуть діяти державні органи, рекомендовано за можливості здійснити власну експертну оцінку заподіяної шкоди та задокументувати упущену вигоду. Ця інформація в майбутньому повинна сприяти справедливому розрахунку шкоди відповідно до методики.

Підприємство може здійснити самостійне актування збитків та скласти кошторис збитків.

Також у разі встановлення псування цінностей, аварій, пожежі чи інших надзвичайних подій інвентаризація є обов'язковою (п. 8 розд. I [Положення № 879](#)). Інвентаризація майна буде підтвердженням завданих збитків, зокрема для прийняття рішення щодо списання або несписання активів, формування витрат для цілей бухгалтерського обліку тощо.

Що стосується документування упущеної вигоди, то доцільно підготувати засвідчені копії договорів, що планувались до виконання, а також відповідної первинної документації щодо господарських операцій, які були унеможливлені внаслідок збройної агресії ворожої держави. Також можна додати виписки з банківських рахунків, платіжні доручення, що підтверджують певні надходження за цими контрактами або від цих контрагентів у попередніх періодах (за наявності), а також листування з контрагентами (зокрема імейли) щодо намірів провести прибуткові господарські операції.

Безпосереднє відшкодування шкоди, заподіяної підприємству в результаті військової агресії росії, стане можливим за результатами розгляду справ Міжнародним кримінальним судом, спеціальним трибуналом (у разі створення), національними судами України проти окремих осіб.

Для забезпечення можливості проведення розрахунку збитків та упущеної вигоди підприємство має вчинити дії стосовно підготовки документів, що підтверджують право власності на майно, зафіксувати факт заподіяння шкоди, в тому числі із залученням ДСНС та правоохоронних органів, зафіксувати подію як самостійно за допомогою фото-/відеофіксації, так і за допомогою показань свідків, інформації зі ЗМІ / соціальних мереж, подати відповідні заяви про злочини до правоохоронних органів, а також надати свідчення визначеним державним ресурсам, що збирають дані про матеріальну шкоду, заподіяну громадянам, підприємствам та державі внаслідок російської агресії, та документують воєнні злочини росії в Україні.